

Euskal Herria ezagutuz

MAEZTU (ARABA)

MURIETA (NAFARROA)

Tren zaharraren arrastoari segika

Izkiko Parke Naturelean makina bat ibilbide zoragarri egin daiteke, zailtasun eta luzera ezberdinekoak. Izki estreinakoz bisitatzen duen naturazaleak berehala igarriko du zergatik den gune babestua. Zentzumenak askatu eta inguruak gordetzen duen aberastasuna arretaz sumatzea besterik ez dago. Natur parkean egin daitezkeen ohiko ibilbide ederrez gain, ordea, Arabako Mendialdeko txoko honek gordetzen du bestelako erakargarritasun bat: garai bateko Ferrocarril Vasco-Navarro trenbidea, egun bide berde bilakatua.

Testua eta argazkiak:

| GORKA AZKARATE |

Tren zaharra, Antoñanatik gertuko informazio gunean.

FERROCARRIL VASCO-NAVARRO ize-
nez ezaguturiko trenbideak Gasteiz
eta Lizarra arteko bidea egiten zuen,
eta garraibide oso erabilia izan
zen, XX. mendearen lehenengo
hamarkadetan batez ere. 1920 eta
1927 bitartean eraiki zuten, eta
haren 70 kilometro inguruko
bidean Arabako bi eskualde (Lauta-
da eta Mendialdea) eta Nafarroako
bat (Lizarraldea) zeharkatzen ditu.

Estreinako trenbideari, urteek
aurrera egin ahala, hainbat adar
gehitu zizkioten: Estibalitzeko
monasteriora zihoana, batetik, eta
Bergarako Mekolalde auzora ailega-
tzen zena bestetik, Arlabango men-
datea pasa eta Gipuzkoako Deba-
barrena eskualdea zeharkatzen zuen
trenbidea, hain zuzen. Aipagarriak
dira trenbide sare horretako gelto-
kien edertasun eta originaltasuna,
garai batean eraikin deigarriak izan
baitziren oso.

Gasteiz eta Lizarra lotzen zituen
adar nagusia eraikitzeko orduan, bi
kilometro pasatxo luze den Maeztu-
ko tunela –gaur egun Laminoria
tunela izenez ezaguna– zulatzea
izan omen zen lanik zailena. Gaur
egun, tamalez, ez dago erabilgarri,
zati batzuetan hondatua dagoelako,
eta ondorioz Gasteizko aldirietatik
abiatzen den bide berdea tunelaren
iparraldeko sarreran moztuta dago,
eta hegoaldeko sarreratik gertu
abiatzen da berriz.

Laminoria tunelak Entzia mendi-
lerroa zulatzen du alderik alde eta
trenbidea, tunela igarota, Zadorrako
arrotik Ega bailarara igarotzen da.
Tuneletik gertu Laminoriako meate-
gia dago, eta trenbideak geraleku bat
dauka, ustiategitik urrun ez. Garai
batean, trenaren bitartez garraiatzen
zen meategian ateratakoa.

Egokitutako trenbide zaharra

Joan den mendeko *Ferrocarril Vasco-Navarro* hura bide berde erakarga-
rria da gaur egun, oinezkoentzat
zein txirrindularientzat egokituta-
koa, zati handi batean behintzat.
Araba eta Gipuzkoaren arteko
mugan dagoen Arlabango menda-
tetik hasi eta, Arabako Lautada eta
Mendialdea zeharkatuz, Lizarrarai-
no joan ahal izango gara, nahiz eta
bide berdea eten egiten den zenbait
puntutan.

Ibilbidea 76,4 km luze da guztira,
eta horri beste zortzi gehitu behar-
ko dizkiogu, Laminoria tunela
zeharkatu ordez jarraitu beharreko
bide alternatiboari dagozkionak,
Gereñuko mendatean barrena.
Lehenengo zatia Arlaban eta Gas-
teiz bitartekoa da, hamabost kilo-
metro inguru. Bigarrena Gasteizko
kanpoaldetik Laminoria tunelaren
sarreraraino doa (hogeiren bat kilo-
metro); bigarren zati horretan Esti-
balitzeko santutegira doan adarra
ere badago, beste hiru kilometro.
Hirugarren zatia, erakargarriena
ziurrenik, Santo Toribio ermitatik
(Zekuiano, Arraia-Maeztu, Araba)
Murietara (Nafarroa) doana da (37
kilometro); horixe aukeratu dugu
Ihesi hau egiteko. Laugarren zatia,
azkenik, Lizarratik gertu dagoen
Zubielki eta Lizarra bera lotzen ditu
(hiru kilometro). Pena da Murieta
eta Zubielki artean bide berdea
behar bezala egokitua ez egotea.

Santo Toribiotik Murietara

Arabako Mendialdea eta Lizarral-
dea lotzen dituen bide berdeaz
gozatzeko presta gaitzen, beraz.
Maeztutik Musitura goazela,

Zekuiano baino pixka bat aurrera-
xeago aurkituko dugu Santo Tori-
bio ermita, eta ermitatik gertu egin-
go dugu bat bide berdearen
hasierarekin, Laminoriako tunela-
ren hegoaldeko sarreratik 1,4 kilo-
metrora (0 km).

Laminoria haran hau basatia da
oso, harrobiak bere atzaparra sartu
ez duen eremuetan, noski. Behin
bide berdearekin bat eginda, erraz
gingo dugu aurrera, aldamenen
metalezko hodi erraldoia lagun
dugula. Laster iritsiko gara Zekuia-
no herriaren ingurura, basoak eta
labore soroek bat egiten duten ere-
muan, eta gure arreta piztuko du
guztiaren gainetik nabarmentzen
den bertako eliza lerdenak.

Aurrera eginez garai bateko gera-
lekua topatuko dugu, Leorzako
tunelaren sarreratik gertu. 200
metro inguru luze da tunel hori, eta
argiztapena dauka, barruko bihur-
gunearen eraginez sortuko litzate-
keen erabateko iluntasuna saiheste-
ko. Eredu ederra da zinez,
Leorzako mendi zintzur zoragarria
zeharkatu behar baitugu orain,
bide berdearen arrastoari segika,
Musitu erreka zizelkatzen duena.

Goian, Atauriko presa txikia, izen bereko zubitik ikusita. Ezkerrean Maeztuko geltoki zaharra, gaur egun eraberritua.

hodia lagun, Zumaldeko aisialdi gunetik gertu, eta gutxi baino lehen bi zubi zeharkatuko ditu, Berron-Ega ibaiaren gainean.

Arazorik gabe joko dugu aurrera, Peña del Cinco harkaitzaren pean, oraindik ere abside erromanikoa mantentzen duen Soledad ermita txikia bisitatuz, harik eta Atauri herritik gertu bidea baso trinko eta freskagarri batean murgiltzen den (6 km). Ereku paregabea da hau, Atauriko tunela, zubia eta presa txikia baitaude bertan. Gutxi barru, Atauriko geltoki zaharrera helduko gara.

Antoñanako kale estuen xarma

Errepidea saihestuz, Soila menditik –Izki natur parkearen barruan– gailurreriaren magalean dagoen bidexka bati segituko diogu orain, gero atzera berriz jatorrizko bidearekin bat egiteko, Antoñana herritik gertu

Maeztutik oso gertu gaude dagoe-neko (3 km).

Haraneko herri nagusia da Maeztu, eta zerbitzu guztiak aurkituko ditugu bertan. Bide berdeak ezke-

rretik saihesten du herri-gunea, eta zuzenean geltoki zaharrera joko du, gaur egun bestelako erabileretarako baliatzen dena. Bide berdeak aurrera egingo du, berriz ere metalezko

Goian, ezkerrean: Soledad ermita eta bere abside erromanikoa. Beste bi argazkietan, Antoñana herriko txokoak, Erdi Aroko zapozet beteak.

–informazio gune bat dago bertan–. Aipagarria da kale estuek eta Erdi Aroko itxura lerdinak Antoñanari ematen dioten edertasuna (9 km).

Hemendik aurrera, jatorrizko bidea errepidean sartuko da. Biak txandakatuko ditugu tarte batean, Izki natur parkearen mendirik esanguratsuenak –Muela ikusgarria, besteak beste– bistaratu, eremu arras ederrean (14 km). Aurrera egin ahala, Berron ibaia Ega bilakatuko da, eta Kanpezura hurbiltzen garen heinean paisaiaren erabateko aldaketa sumatuko dugu: mendi zintzur ikusgarrietan sigi-saga ibili ondotik, landa eremuko bide ia erabat zuzenera igaroko gara (19 km).

Atsedena, Kanpezun

Ioar mendi lerdnaren magalean, inguruko herririk garrantzitsuena da Kanpezu, eta bertan atsedena har

genezake. Ibilbidea hasi dugunetik hemeretzi kilometro egin ditugu dagoeneko, eta berriz ere hasierako puntura itzuli nahi badugu, egindako bidea desegin beharko dugula kontuan hartzea komeni da, Lizarra arteko azkeneko zatiari ekin aurretik. Kanpezutik Lizarrara, hemezortzi kilometro inguru izango dira egin beharrekoak, tartean errepidez zatiren bat ere bai.

Izan ere, Kanpezutik Murietara bitartekoa dago behar bezala egokitu. Txangozale askok orain arte deskribaturiko zatia egin ohi dute eta atzera Santo Toribio ermitara itzuli, baina Kanpezu eta Murieta lotzen dituen zatiak ere merezi du, merezi duenez.

Nafarroako lurretan

Nafarroako lehenengo herri-guneak, Zuñigak, paisaia berriz ere aldatzear

dagoela jakinaraziko digu, baita Arabako Mendialdetik Lizarraldera igaroko garela ere. Landa eremu zabalak atzean utzi eta Arkijaseko mendi zintzurran barneratuko gara, *Ferrocarril Vasco-Navarro*-ren zatirik bihurtu eta malkartsuenean. Arkijaseko zubia eta 1,4 kilometroko tunela zeharkatu beharko ditugu, eta horrek erakargarritasun erabatekoa emango dio zati honi. Behin mendi zintzurra atzean utzita, Antzin eta Mendilibarri herriak igaro beharko ditugu, azkenik Murietara iritsi baino lehen (37 km). ■

Bisitatu Ihesi.com, aisialdirako webgune parte-hartzailea.